

**Een archeologisch bureau-onderzoek en
inventariserend veldonderzoek door
middel van boringen aan de
Brouwerijweg 6 te Domburg, gemeente
Veere (Z)**

K.A. Hebinck

ARC-Rapporten 2009-127

Geldermalsen
2009
ISSN 1574-6887

Colofon

Een archeologisch bureau-onderzoek en inventariserend veldonderzoek door middel van boringen aan de Brouwerijweg 6 te Domburg, gemeente Veere (Z)

ARC-Rapporten 2009-127
ARC-Projectcode 2009/233

Tekst
K.A. Hebinck
Afbeeldingen
K.A. Hebinck
Redactie
N. van Malssen

Versie 2.1 (Definitief), 21 september 2009

Autorisatie — C.G. Koopstra

Uitgegeven door
ARC bv
Postbus 41018
9701 CA Groningen

ISSN 1574-6887

Geldermalsen, 2009

Een recente lijst van de ARC-Rapporten is te vinden op www.arcbv.nl

Projectgegevens

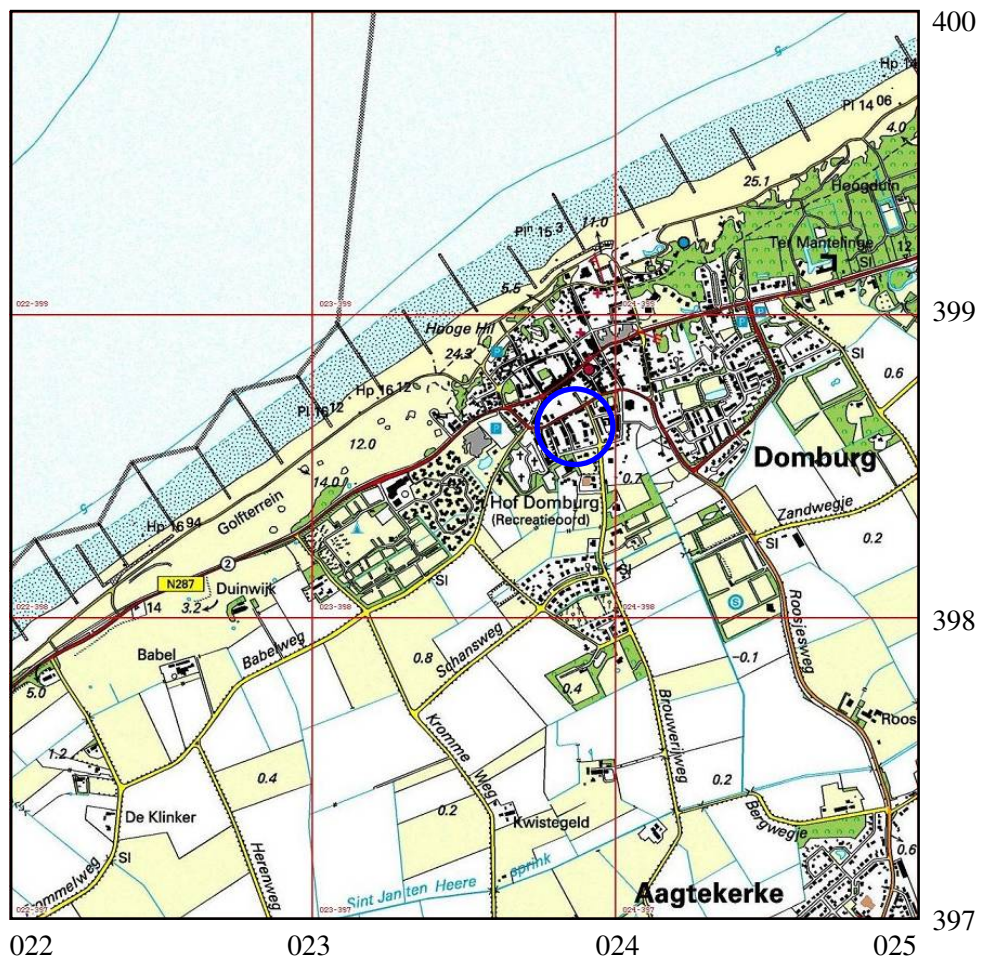
Projectnaam	Domburg, Brouwerijweg 9
Projectcode	2009/233
Archisnummer	35538
Beheer en plaats van documentatie	Archaeological Research & Consultancy
Projectleider	drs. A.J. Wullink
Contact	0345-620101, a.j.wullink@arcbv.nl
Opdrachtgever	Harmonische Architectuur bv, dhr. R. van de Weerd
Contact	0575-476370, rwd@harmonischearchitectuur.com
Bevoegd gezag	Walcherse Archeologische Dienst, dhr. B. Meijlink
Contact	06-52552925, b.meijlink@middelburg.nl

Locatiegegevens

Toponiem	Brouwerijweg
Plaats	Domburg
Gemeente	Veere
Provincie	Zeeland
Kaartblad	64A
RD-coördinaten	NW: 23.860/398.638 NO: 23.917/398.655 ZO: 23.926/398.629 ZW: 23.868/398.616
Oppervlakte	200 m ²

Beschrijving onderzoekslocatie

Geologie	Formatie van Naaldwijk, Laagpakket van Walcheren en Schoorl
Geomorfologie	Bebouwd; kustduinglooiing
Bodem	Bebouwd; gooreerdgronden
Historische situatie	De onderzoekslocatie ligt ten zuiden van de dorpskern van Domburg en is na 1912 deels bebouwd
Archeologische verwachting	De onderzoekslocatie heeft een hoge verwachting op archeologische resten uit de periode IJzertijd – Nieuwe Tijd

Afbeelding 1 Topografische kaart van de onderzoekslocatie en omgeving (omcirkeld), voorzien van RD-coördinaten. Bron: Topografische Dienst Nederland.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding tot het onderzoek

In opdracht van Harmonische Architectuur bv heeft Archaeological Research & Consultancy (ARC bv) een archeologisch bureau-onderzoek en inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van boringen uitgevoerd aan de Brouwerijweg 9 te Domburg. Aanleiding tot dit onderzoek is de geplande uitbreiding van het bestaande hotel op de locatie. Door de voorgenomen werkzaamheden worden mogelijk archeologische resten bedreigd. Conform de Wet op de archeologische monumentenzorg¹ dient het plangebied eerst te worden onderzocht op de aanwezigheid van archeologische waarden. Het bureau-onderzoek is verricht op 11 juni 2009 door drs. K.A. Hebinck. Het veldwerk vond plaats op 18 juni 2009 en is uitgevoerd door drs. K.A. Hebinck. Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd conform de eisen die gesteld worden in de Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie (KNA versie 3.1).²

1.2 Ligging en beschrijving van het onderzoeksgebied

De onderzoekslocatie ligt ten zuidwesten van de dorpskern van Domburg, binnen de bebouwde kom. De ligging van de locatie is weergegeven in afbeelding 1. Op het perceel is momenteel een hotel gevestigd. De onderzoekslocatie ligt ten westen van deze bebouwing. Dit deel van het perceel is momenteel in gebruik als parkeerplaats. Het onderzoeksterrein heeft een oppervlak van circa 200 m² en ligt op een hoogte van 1,8 m +NAP

1.3 Overzicht van de geplande werkzaamheden

De voorgenomen werkzaamheden op de onderzoekslocatie bestaan uit de uitbreiding van het betaande hotel. Hiervoor zal aan de westzijde een aanbouw worden gerealiseerd. De ligging hiervan is weergegeven in afbeelding 2. De nieuwbouw zal op palen worden gefundeerd, voor het overige deel zal de verstoringsdiepte ongeveer 70 cm –mv bedragen.

1.4 Doel van het onderzoek

1.4.1 Bureau-onderzoek

Doel van het bureau-onderzoek is het verkrijgen van inzicht in bekende en te verwachten archeologische waarden in en om het plangebied. Op basis van de verkregen informatie wordt een archeologisch verwachtingsmodel voor de onderzoekslocatie opgesteld. Hierin wordt beschreven of er archeologische resten aanwezig (kunnen) zijn in het plangebied, wat de potentiële aard en omvang hiervan is en of de voorgenomen werkzaamheden in het plangebied een bedreiging vormen voor het bodemarchief. Indien dit het geval is, wordt geadviseerd op welke wijze hiermee in het vervoltraject van de plannen rekening dient te worden gehouden.

¹In werking getreden op 1 september 2007.

²De inhoud van de KNA kan worden geraadpleegd op www.sikb.nl.

1.4.2 Inventariserend veldonderzoek

Het inventariserend veldonderzoek (IVO) dient ertoe het in het bureau-onderzoek voorgestelde verwachtingsmodel te verifiëren en met veldwaarnemingen te completeren. Het IVO bestaat uit drie stappen: verkennend, karterend en waarderend. Het verkennend onderzoek richt zich op de bodemopbouw en mogelijke bodemverstoringen die de archeologische trefkans kunnen beïnvloeden. Het karterend onderzoek stelt vast of er al dan niet archeologische waarden aanwezig zijn. Het waarderend onderzoek bepaalt de waarde van de archeologische resten.

1.5 Werkwijze

1.5.1 Bureau-onderzoek

Voor het bureau-onderzoek wordt bronnenmateriaal uit diverse disciplines geraadpleegd en geïntegreerd tot een archeologisch verwachtingsmodel. Op basis van geologische, geomorfologische en bodemkundige informatie wordt een beeld geschetst van de landschappelijke ontwikkeling van de omgeving van de onderzoekslocatie. Deze landschappelijke ontwikkeling geeft inzicht in de potentiële woonbaarheid van de locatie. Voor de beschrijving van de archeologische waarden wordt gebruik gemaakt van Archis2, de online archeologische database van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW) en de Archeologische Monumenten Kaart (AMK), en, indien van toepassing, van informatie over eerder gedaan onderzoek en archeologische waarnemingen. Naast deze informatie wordt, als deze voorhanden zijn, ook gebruik gemaakt van provinciale en gemeentelijke beleids- en verwachtingskaarten. Voor onderhavig onderzoek is gebruik gemaakt van de archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart van Walcheren. De historische ontwikkeling wordt beschreven aan de hand historisch-topografisch kaartmateriaal en historische bronnen. Hierbij wordt tevens ingegaan op eventuele (sub)recente verstoringen die de archeologische verwachting beïnvloeden. Ook is gebruik gemaakt van de Nota Archeologische Monumentenzorg Walcheren 2006 (Burger 2006).

1.5.2 Inventariserend veldonderzoek

Het IVO was gepland als een karterend booronderzoek. Door de aanwezigheid van puin was dit echter niet mogelijk en zijn de boringen als verkennende boringen met een edelmanboor met een diameter van 7 cm gezet. Deze boringen zijn verspreid over het terrein gezet om een juiste, algehele indruk van de bodemopbouw te kunnen krijgen. De boorkernen zijn zorgvuldig uitgelegd, waarbij de opeenvolgende bodemlagen precies konden worden beschreven en opgemeten. Het opgeboorde materiaal is doorzocht op de aanwezigheid van archeologische resten. Vervolgens is de bodemopbouw per boring beschreven en is er gelet op de aanwezigheid van archeologische indicatoren zoals aardewerkfragmenten, houtskool, fosfaatvlekken, vuursteen, natuursteen, verbrand leem en bot. De boringen zijn beschreven volgens de Archeologische Standaardbeschrijvingsmethode (ASB). Een oppervlaktekartering kan door de aanwezige verharding niet worden uitgevoerd.

2 Resultaten bureau-onderzoek

2.1 Bekende aardwetenschappelijke waarden

Domburg ligt in het westelijke deel van het Zeeuwse eiland Walcheren, dat deel uitmaakt van het zuidwestelijk zeekleigebied. De ontwikkeling van dit gebied hangt sterk samen met de holocene zeespiegelstijging. Tijdens de laatste fase van het Weichselien (115.000 – 10.000 jaar geleden) lag de zeespiegel ongeveer 120 m lager dan nu. In deze tijd werd er op grote schaal dekzand afgezet, dat behoort tot de Formatie van Boxtel (De Mulder et al. 2003). Dit pleistocene oppervlak helt in Walcheren grofweg af in noordwestelijke richting. Ter hoogte van de onderzoekslocatie liggen de intacte delen hiervan op een diepte van ongeveer 8 tot 10 m –NAP (Berendsen 2005).

Tijdens de snelle zeespiegelstijging in het Boreaal en Atlanticum trok de kustlijn zich in oostelijke richting terug, om tussen 5000 en 7000 jaar geleden ongeveer de huidige positie te bereiken. Hierdoor kwam het gebied onder invloed te staan van mariene processen, waardoor grote delen van het pleistocene oppervlak, vooral in het noordwesten van Walcheren, zijn geërodeerd (Pleijter & Van Wallenburg 1994). In het Zeeuwse getijdengebied vormde zich tussen 5000 en 4500 jaar geleden een groot waddegebied met talloze getijdengeulen. Doordat de kustlijn zich vanwege de afnemende zeespiegelstijging kon stabiliseren, ontwikkelde zich een rij strandwallen ter hoogte van de huidige kustlijn, waardoor het waddegebied langzaam werd afgesloten. Domburg ligt deels op deze strandwallen (Pleijter & Van Wallenburg 1994). Rond 4000 jaar geleden waren de strandwallen volledig gesloten en trad verzoeting van het waddegebied op, waardoor veenvorming kon optreden. De Zeeuwse delta veranderde langzaam in een aaneengesloten veengebied met hoogveenkussen (De Mulder et al. 2003, Berendsen 2004).

Aan de uitgebreide veengroei in Zuidwest-Nederland kwam in de Romeinse Tijd een einde. In de Romeinse Tijd vond er op het veen bewoning plaats. Door natuurlijke drainage door de Schelde en ontginning trad aanzienlijke bodemdaling op, waardoor de zee omstreeks 300 n. Chr. weer het land binnen kon dringen. Grote delen van het veen werden weggeslagen en er ontstond opnieuw een waddegebied met een uitgebreid getijdengeulensysteem. De afzettingen uit dit waddegebied worden gerekend tot het Laagpakket van Walcheren, Formatie van Naaldwijk (De Mulder et al. 2003). Ook op de strandwallen bij Domburg werd een laag klei afgezet. In deze periode raakte Zeeland grotendeels ontvolkt. De bewoning beperkte zich tot de hogere delen van het landschap waar het veen niet was weggeslagen. Ook waren de hoger opgeslibte kreekruggen belangrijke vestigingsplaatsen.

De kernen van de huidige Zeeuwse eilanden worden gevormd door de locaties waar het veen niet (helemaal) is verdwenen. Deze restanten van het oorspronkelijke veengebied werden doorsneden met kreken en op het veen werd een kleidek afgezet. Door differentiële klink komen de deze kreekafzettingen hoger te liggen dan het omringende landschap. Tijdens de Late Middeleeuwen vond op grote schaal moertering plaats. Hierbij werd het veen onder het kleidek afgegraven voor zoutwinning; het kleidek werd vervolgens weer terug gezet. Het hoogteverschil

tussen de kreekkruggen en de omringende vlakten werd hiermee nog sterker geaccentueerd. Vanaf de 8e eeuw n. Chr. werden er op oeverwallen van deze krekken nederzettingen gesticht. Rond 1200 zijn de delen van Zeeland die tot dan toe niet aan erosie ten prooi waren gevallen en die worden aangeduid als Oudland, bedijkt en afgesloten van verdere mariene invloed. De delen van Zeeland waar het veen na de Romeinse Tijd is verdwenen en die na 1200 werden bedijkt, worden Nieuwland genoemd (Berendsen 2005, Barends et al. 2005). Het strandwallen- en duinencomplex bij Domburg bestaat voor het grootste deel uit Jonge Duinen, die zijn ontstaan na ca. 1000 n. Chr. Het materiaal waaruit deze duinen zijn opgebouwd is afkomstig van geërodeerde oude strandwallen, doordat er vanaf de 11e eeuw een langzame maar constante kustafslag heeft plaatsgevonden. De jonge duinen hebben zich hierdoor steeds verder landinwaarts verplaatst. Hierdoor is aan de zeezijde van de duinen nu ook weer de kleilaag op de oude strandwallen zichtbaar (Pleijter & Van Wallenburg 1994).

Op de geomorfologische kaart (afb. 3) is de onderzoekslocatie niet gekarteerd. Op basis van de geomorfologische kenmerken in de omgeving kan worden verwacht dat de locatie op de grens ligt van een kustduinglooiing (4H16) en een vlakte van getij-afzettingen (2M35). Ten noorden van de locatie liggen de hoge duinen met bijbehorende vlakten (12C1 en 13C1). Ten oosten van de onderzoekslocatie is in de vlakte van getijafzettingen nog een getij-inversierug (3K33) aanwezig. Volgens de bodemkaart (afb. 4) zijn er op de locatie gooreerdgronden of kalkarme poldervaaggronden aanwezig. Gooreerdgronden zijn gronden met een donkere bovengrond van minder dan 50 cm op een ijzerloze ondergrond, Poldervaaggronden zijn kenmerkend voor voor jonge gronden, waarin nog weinig differentiatie in de bodem is opgetreden (De Bakker & Schelling 1989). In de duinden ten noorden van de locatie zijn vooral duinvaaggronden te vinden en op de vlakte van getijafzettingen ten zuiden knippige poldervaaggronden. De bodemkaart van Bennema & Van der Meer (1947) uit 1947 geeft een gedetailleerder beeld van de locatie (afb. 5). Op deze kaart is te zien dat op de onderzoekslocatie slibhoudende vervlogen duinzandgronden te vinden zijn, waaruit blijkt dat de locatie zich voornamelijk op duinafzettingen bevindt. Op deze kaart wordt ten zuiden van de locatie kreekbeddinggrond aangegeven. De Brouwerijweg volgt deze kreek, dus mogelijk zijn op de onderzoekslocatie ook nog afzettingen hiervan aanwezig.

2.2 Bekende archeologische waarden

De onderzoekslocatie heeft door de ligging op een getijkreek een hoge archeologische trefkans zowel volgens de IKAW (afb. 6) als de archeologische beleidsadvieskaart van Walcheren (Burger 2006). De kreekkruggen vormden in het verleden door hun hogere ligging aantrekkelijke vestigingsplaatsen. De kreekkruggen op Walcheren raakten vanaf de het begin van de 10e eeuw geleidelijk bewoond (Barends et al. 2005). Daarnaast ligt de onderzoekslocatie aan de rand van de historische stadskern van Domburg. In de omgeving van de onderzoekslocatie zijn op de AMK vier archeologische monumenten aangegeven:

- Op 100 m ten noorden van de onderzoekslocatie ligt een monumentterrein van hoge archeologische waarde (monumentnr. 13640). Het betreft de historische stadskern van Domburg uit de periode Vroege Middeleeuwen C –

Nieuwe Tijd.

- Op ongeveer 250 m ten noordoosten van het onderzoeksterrein ligt de ringwalburg van Domburg. De ringwalburg is opgedeeld in een monumentterrein van zeer hoge archeologische waarde (monumentnr. 15834) en een wettelijk beschermd monumentterrein (monumentnr. 11276). Het is één van de vijf ringwalburgen in Zeeland, en dateert uit de late 9e eeuw, met een tweede fase uit begin 10e eeuw. De burg ligt op een dunne laag duinzand met daaronder klei van het Laagpakket van Walcheren, op de overgang van de duinen naar het zeeleilandschap.
- Op circa 900 m ten noordoosten van de locatie ligt direct aan de kust een monumentterrein van hoge archeologische waarde (monumentnr. 2343). Op het strand zijn nederzettingssporen uit de Late IJzertijd, de Romeinse Tijd en de Vroege Middeleeuwen aangetroffen en op vier plaatsen een Merovingisch rijengrafveld. In het noordelijke deel zijn ploegsporen en doodskisten uit de periode 600–1200 gevonden. Het geheel van sporen zet zich waarschijnlijk voort onder de duinen.

Buiten deze monumentterreinen is in de omgeving een groot aantal waarnemingen bekend. Het merendeel van deze waarnemingen dateert de Middeleeuwen, maar ook uit de Romeinse Tijd zijn verschillende vondsten bekend. De oudste vondsten uit de omgeving dateren uit echter uit de periode Paleolithicum – Neolithicum en betreffen (vuur)steen vondsten, afkomstig van het strand (waarnemingsnrs. 19942, 19977 en 21958). Nabij de onderzoekslocatie zijn op circa 100 m ten noordwesten bij een booronderzoek onder andere fragmenten aardewerk uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd aangetroffen (waarnemingsnr. 50878). Op 200 m ten zuiden van de locatie, langs de Bouwerijweg, is een cultuurlaag direct onder de bouwvoor aangetroffen, met daarin een fragment laatmiddeleeuws aardewerk. Het betreft dezelfde laag die ook op 350 m ten zuidwesten van de onderzoekslocatie is aangetroffen. Hier zijn aan het maaiveld op een kreekrug verschillende fragmenten aardewerk, baksteen en bot uit de Romeinse Tijd en de Middeleeuwen gevonden (waarnemingsnrs. 400605 en 400607). Ook zijn hier grondsporen van een laatmiddeleeuwse nederzetting aangetroffen (waarnemingsnr. 52284). Op 350 m ten oosten van de locatie zijn in de duin- en strandzanden enkele fragmenten laatmiddeleeuwse aardewerk aangetroffen (waarnemingsnr. 412150). Op 650 m ten noordwesten van de locatie zijn op het strand de restanten van een Nehalenniatempel uit de Romeinse Tijd aangetroffen (waarnemingsnrs. 19865, 19962, 19963 en 20972).

2.3 Historische situatie

Getuige de vele archeologische vondsten die teruggaan tot de IJzertijd en de Romeinse Tijd is de kuststreek al voor lange tijd bewoond geweest. De oorsprong van Domburg zelf moet worden gezocht in de ringwalburg uit de 9e eeuw. De Zeeuwse ringwalburgen zijn aangelegd als vlucht- en verdedigingsburgen tegen invallen van de Noormannen, die in het laatste kwart van de 9e eeuw een hoogtepunt bereikten in de Nederlanden (Henderikx 1995). In de 10e eeuw lijkt er op het terrein van burg geen bewoning aanwezig en is de burg, na een herstelfase halverwege de 10e eeuw bedekt onder een laag duinzand. De bewoning van het binnenterrein en de ontwikkeling tot een dorp lijkt in de elfde eeuw te hebben plaatsgevonden

(Van Heeringen 1995a). Het dorp ontwikkelde zich verder, om in 1223 van graaf Floris IV stadsrechten te krijgen (Van der Aa 1839–1851). Domburg en omgeving hebben door de gunstige ligging lange tijd veel aantrekkingskracht uitgeoefend op kooplieden uit vooral Middelburg als locatie voor buitenplaatsen. Na de teruggang van Middelburg als handelsplaats aan het eind van de 18e eeuw nam dit af. In de jaren '60 van de 19e eeuw ontwikkelde Domburg zich verder als badplaats.³ Voor een beschrijving van de historische situatie op de onderzoekslocatie is gebruik gemaakt van verschillende historische kaarten. Hierop is te zien dat de locatie voor lange tijd net ten zuiden van de dorpskern van Domburg gelegen heeft. Op de kaart van Nicolaas Visscher uit 1681 (afb. 7) is te zien dat de locatie ten zuiden van het dorp ligt en dat er geen bebouwing aanwezig is. Op de kaart van Hattinga uit 1750 (afb. 8) is ten zuiden van de onderzoekslocatie voor het eerst bebouwing aangegeven. Op de topografische kaarten uit 1857 (afb. 9) is er in deze situatie weinig verandering gekomen. Op de topografische kaart uit 1912 (afb. 10) is er voor het eerst bebouwing op de locatie aangegeven. Het huidige hotel op de onderzoekslocatie dateert van de jaren '30 van de vorige eeuw. In 1998 is het hotel uitgebreid met een vleugel aan de noordzijde.

2.4 Gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel

Op basis van de bij het bureau-onderzoek verkregen informatie kan een archeologisch verwachtingsmodel voor het plangebied worden opgesteld. De onderzoekslocatie ligt deels op de overgang van duin- en strandafzettingen naar een vlakte van getij-afzettingen, mogelijk op een kreekrug. De onderzoekslocatie heeft hierdoor een hoge archeologische trefkans. Op de kreekrug kan in principe bewoning hebben plaatsgevonden vanaf de Late Middeleeuwen. Op de strandwallen kan hiervoor ook al bewoning hebben plaatsgevonden. Op basis van de vondsten in de omgeving kunnen op de onderzoekslocatie archeologische resten verwacht worden uit de periode IJzertijd – Nieuwe Tijd, waarbij met name resten uit de Middeleeuwen aanwezig kunnen zijn. De archeologische resten worden verwacht direct onder de bouwvoor op de getij-afzettingen en/of in de top van de strandwallen. De resten zullen vooral bestaan uit anorganische resten zoals aardewerk, stenen artefacten en mogelijk metaal. Daarnaast kunnen er in de nattere delen ook organische resten zoals hout en bot bewaard gebleven zijn.

3 Resultaten inventariserend veldonderzoek

3.1 Booronderzoek

Bij het verkennend booronderzoek (zie p. 4) zijn op de onderzoekslocaties in totaal zes boringen gezet tot een minimale diepte van 370 cm –mv. De locatie van de boringen is weergegeven in afbeelding 11. De resultaten van het onderzoek zijn weergegeven in bijlage 1. De bodem op de onderzoekslocatie is voor een belangrijk deel verstoord. Deze verstoring bestaat uit een 40 tot 50 cm dikke puinverharding met daaronder een pakket sterk zandige klei tot een diepte van 80 cm

³www.kich.nl.

(boring 2) tot 210 cm –mv (boring 3). In dit pakket is ook puin en vensterglas aangetroffen, waaruit blijkt dat het om een recente verstoring gaat. Hieronder is, met uitzondering van boring 3, tot een diepte van 150 tot 200 cm –mv een laag zwak siltig zand waargenomen. Deze laag gaat binnen de hele onderzoekslocatie over in een gelaagd pakket sterk silige klei. Op een diepte van 275 cm (boringen 3 en 4) tot 300 cm –mv (boringen 1, 2, 5 en 6) gaat dit pakket met een scherpe grens over in een 30 tot 70 cm dikke laag mineraalarm veen. Onder het veen is in alle boringen sterk siltige klei met zandlagen en riet aangetroffen. Uit de hierboven beschreven bodemopbouw blijkt dat op de onderzoekslocatie onder het vergraven deel een pakket kreek-afzettingen aanwezig is. Deze afzettingen behoren tot het Laagpakket van Wacheren. De top hiervan is echter binnen het gehele onderzoeks-terrein verstoord. Gezien de relatief dunne zandlaag ligt de onderzoekslocatie niet op de kreekbedding, die zich waarschijnlijk ten oosten van de locatie bevindt. In geen van de boringen zijn op dit niveau archeologische indicatoren aangetroffen. Onder deze kreek-afzettingen is Hollandveen aanwezig, waarop sporen tot de Middeleeuwen verwacht kunnen worden. De top hiervan is op de locatie geërodeerd, waarbij dus ook geen veraarde veentop is aangetroffen. Ook hierin zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. Onder het veen zijn weer getij-afzettingen aangetroffen, die behoren tot het Laagpakket van Wormer.

4 Samenvatting en conclusie

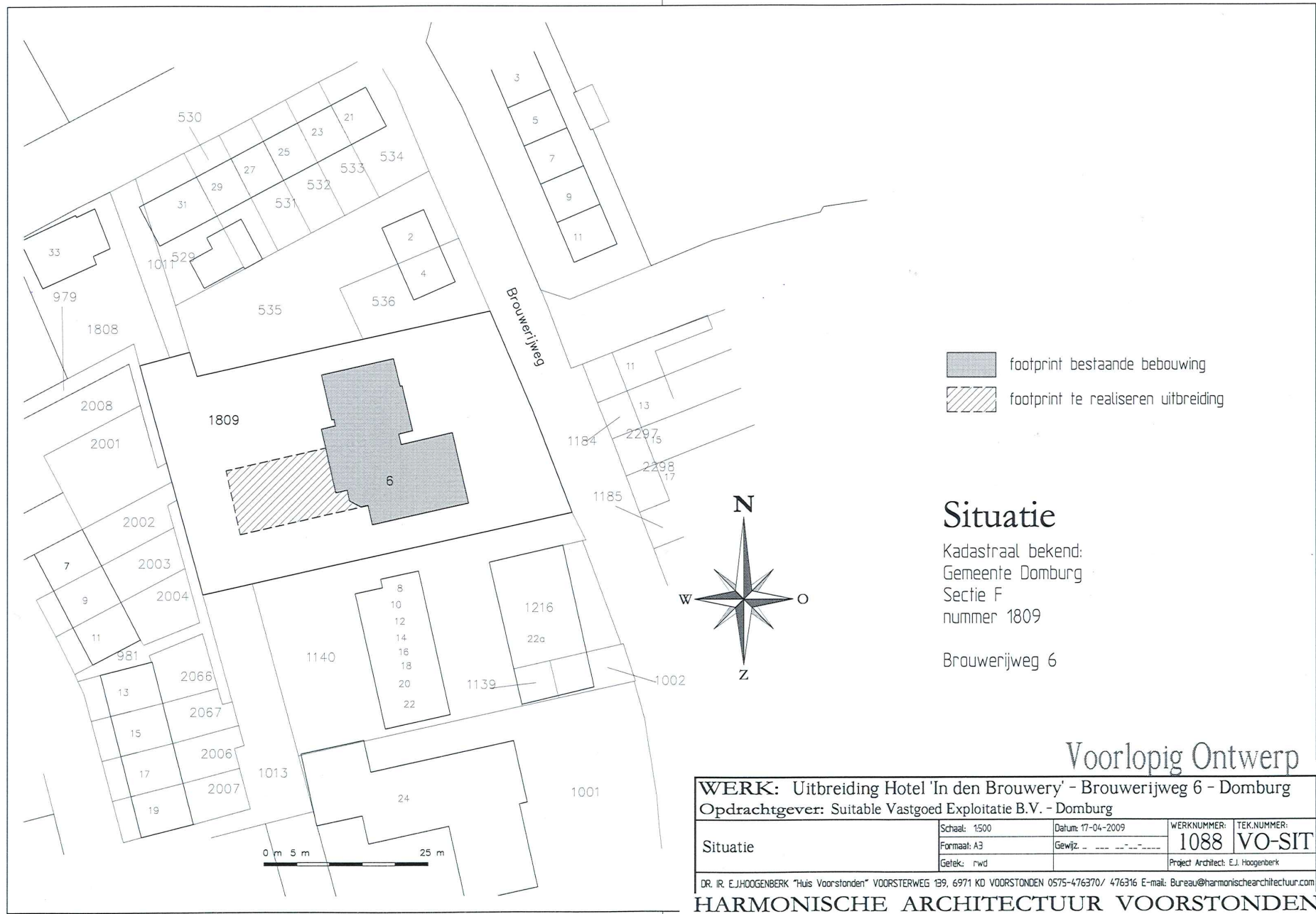
De onderzoekslocatie ligt op de overgang van strandwallen en duinen naar een vlakte van getijafzettingen, op de rand van een kreekkrug. Door de ligging op deze kreekkrug en aan de rand van de historische dorpskern van Domburg, heeft de onderzoekslocatie een hoge verwachting op archeologische resten uit de periode Vroege Middeleeuwen – Nieuwe Tijd. Daarnaast kunnen mogelijk ook resten aanwezig zijn vanaf de Late IJzertijd. Uit het booronderzoek is gebleken dat de onderzoekslocatie aan de rand van een kreekkrug ligt. De top van deze afzettingen is echter verstoord. Er zijn in de boringen geen archeologische indicatoren aangetroffen. Onder deze getijafzettingen is Hollandveen aangetroffen, waarvan de top niet meer intact is. Ook op dit niveau zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. Het Hollandveen ligt op het Laagpakket van Wormer. Uit het verkennend booronderzoek kan geconcludeerd worden dat er waarschijnlijk geen archeologische waarden (meer) op de onderzoekslocatie aanwezig zijn.

5 Aanbeveling

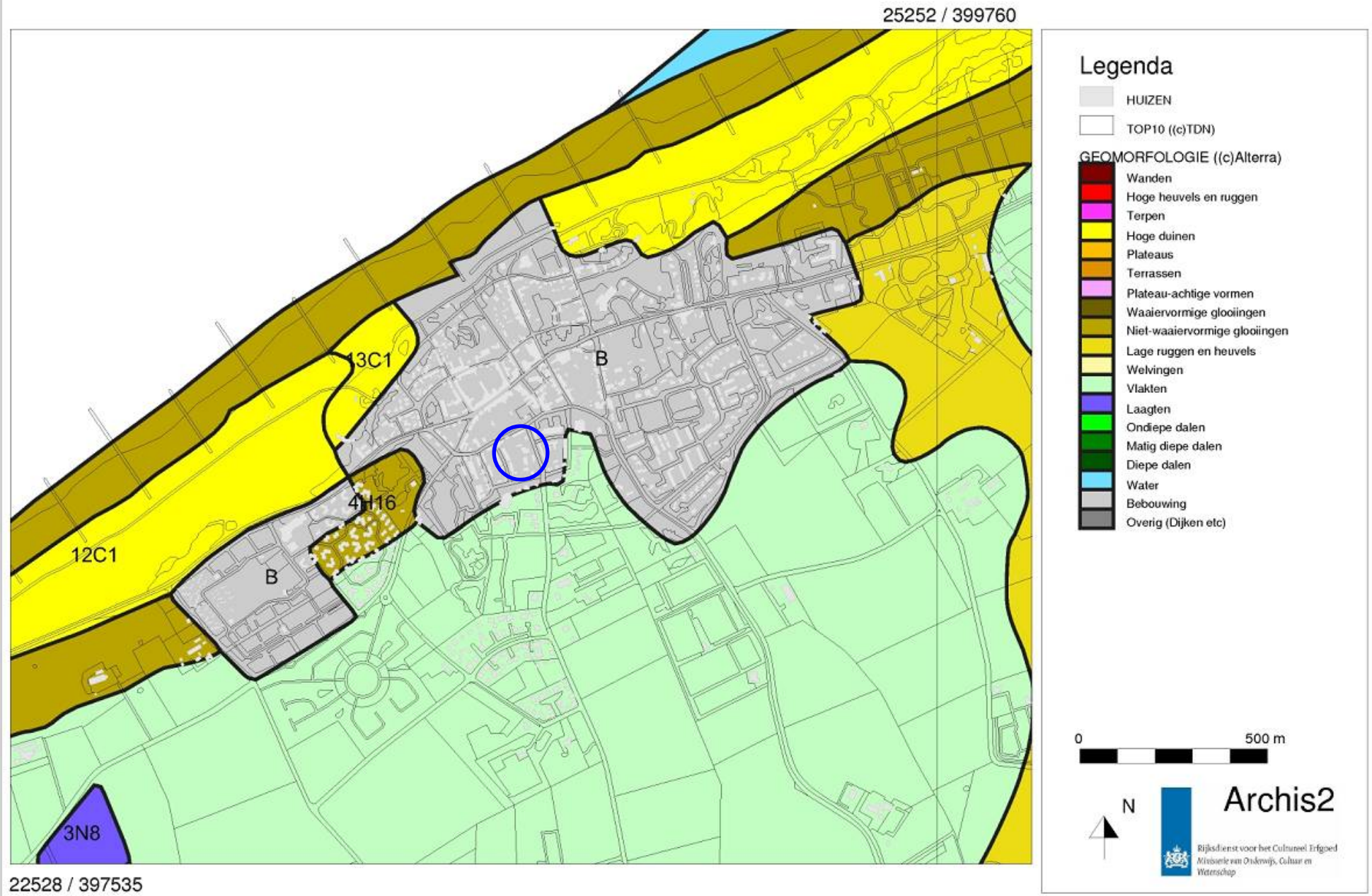
Op basis van de resultaten van het bureau- en inventariserend veldonderzoek wordt de aanbeveling gedaan dat vervolgonderzoek op de onderzoekslocatie niet noodzakelijk is. Geadviseerd wordt dan ook om de onderzoekslocatie vrij te geven. Het is aan het bevoegd gezag, de Walcherse Archeologische Dienst, om dit terrein definitief vrij te geven. De archeologische meldingsplicht blijft echter van kracht. Mochten er op de locatie alsnog archeologische sporen worden aangetroffen, dan dient dit onverwijld te worden gemeld bij het bevoegd gezag.

Literatuur

- Aa, A.J. van der, 1839–1851. *Aardrijkskundig woordenboek der Nederlanden, bijeengebragt door A.J. van der Aa, onder medewerking van eenige Vaderlandsche Geleerden*. Gorinchem.
- Bakker, H. de & J. Schelling, 1989. *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland; de hogere niveaus*. Wageningen.
- Barends, S. et al. (red.), 2005. *Het Nederlandse landschap. Een historisch-geografische benadering*. Utrecht.
- Bennema, J. & K. van der Meer, 1947. *Bodemkaart van Walcheren, schaal 1 : 16667*. Wageningen (Stichting voor Bodemkartering, Wageningen).
- Berendsen, H.J.A., 2004. *De vorming van het land*. Assen (Fysische geografie van Nederland). Vierde, geheel herziene druk.
- Berendsen, H.J.A., 2005. *Landschappelijk Nederland. De fysisch-geografische regio's*. Assen.
- Brandt, R.W. et al. (red.), 1992. *ARCHIS. Archeologisch Basis Register, versie 1.0*. Amersfoort.
- Burger, M., 2006. *Nota Archeologische Monumentenzorg Walcheren 2006*. Middelburg.
- Heeringen, R.M. van, 1995a. Kolonisatie en bewoning in het mondingsgebied van de Schelde in de vroege Middeleeuwen vanuit archeologisch perspectief. In: R.M. van Heeringen, P.A. Henderikx & A. Mars (red.), *Vroeg-Middeleeuwse ringwalburgen in Zeeland*. Goes/Amersfoort, pp. 41–70.
- Heeringen, R.M. van, 1995b. De Zeeuwse ringwalburgen. In: R.M. van Heeringen, P.A. Henderikx & A. Mars (red.), *Vroeg-Middeleeuwse ringwalburgen in Zeeland*. Goes/Amersfoort, pp. 13–40.
- Henderikx, P.A., 1995. De ringwalburgen in het mondingsgebied van de Schelde in historisch perspectief. In: R.M. van Heeringen, P.A. Henderikx & A. Mars (red.), *Vroeg-Middeleeuwse ringwalburgen in Zeeland*. Goes/Amersfoort, pp. 71–112.
- Mulder, E.J.F. de, M.C. Geluk, I. Ritsema, W.E. Westerhoff & T.E. Wong, 2003. *De ondergrond van Nederland*. Utrecht.
- Mulder, E.F.J. de et al., 2003. *De ondergrond van Nederland*. Groningen/Houten.
- Pleijter, G. & C. van Wallenburg, 1994. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Toelichting bij de kaartbladen 42 West en 42 Oost Zierikzee, 47 / 48 Cadzand / Middelburg*. Wageningen.

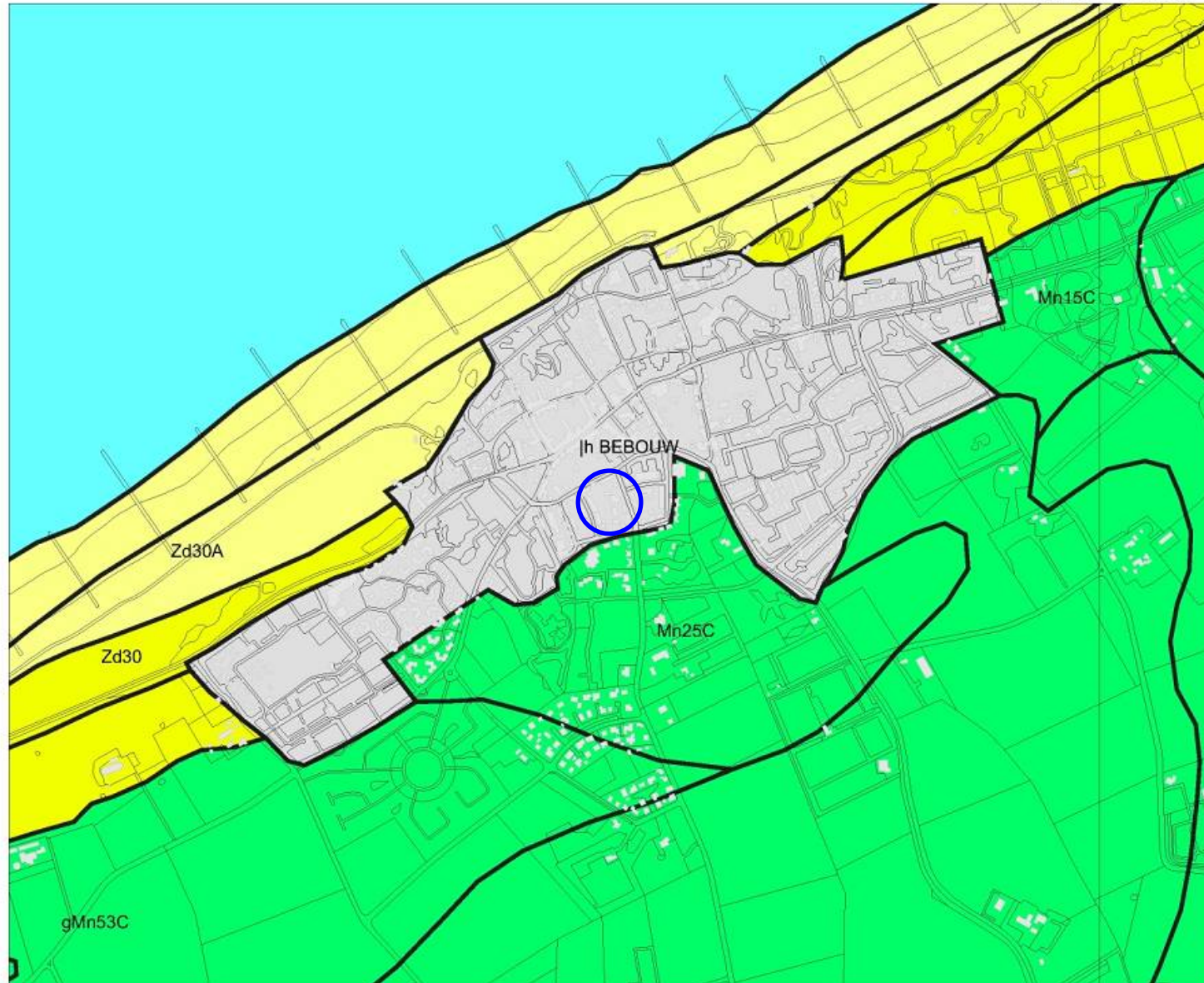

Afbeelding 2 Toekomstige situatie. Bron: Harmonische Architectuur bv.

Afbeelding 3 Geomorfologische kaart van de onderzoekslocatie (blauw omlind) en omgeving. Bron: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed/Archis II.

25252 / 399760

22528 / 397535

Legenda

- HUIZEN
- TOP10 ((c)TDN)
- BODEM ((c)Alterra)**
- Associaties
- Brikgronden
- Bebouwing
- Dijk, bovenlandstrook
- Dikke eerdgronden
- Fluviale afz ouder pleistoceen
- Groeve, gegraven, mijnstort
- Kalksteenverweringsgronden
- Oude rivierkleigronden
- Overige oude kleigronden
- Ondiepe keileemgronden
- Leemgronden
- Zeekleigronden
- Mariene afz ouder pleistoceen
- Niet-gerijpte minerale gronden
- Oude bewoningsplaatsen
- Rivierkleigronden
- Kalk lutumarme gronden
- Veengronden
- Moerige gronden
- Water, moeras
- Podzolgronden
- Kalkloze zandgronden
- Kalkhoudende zandgronden

0

 500 m

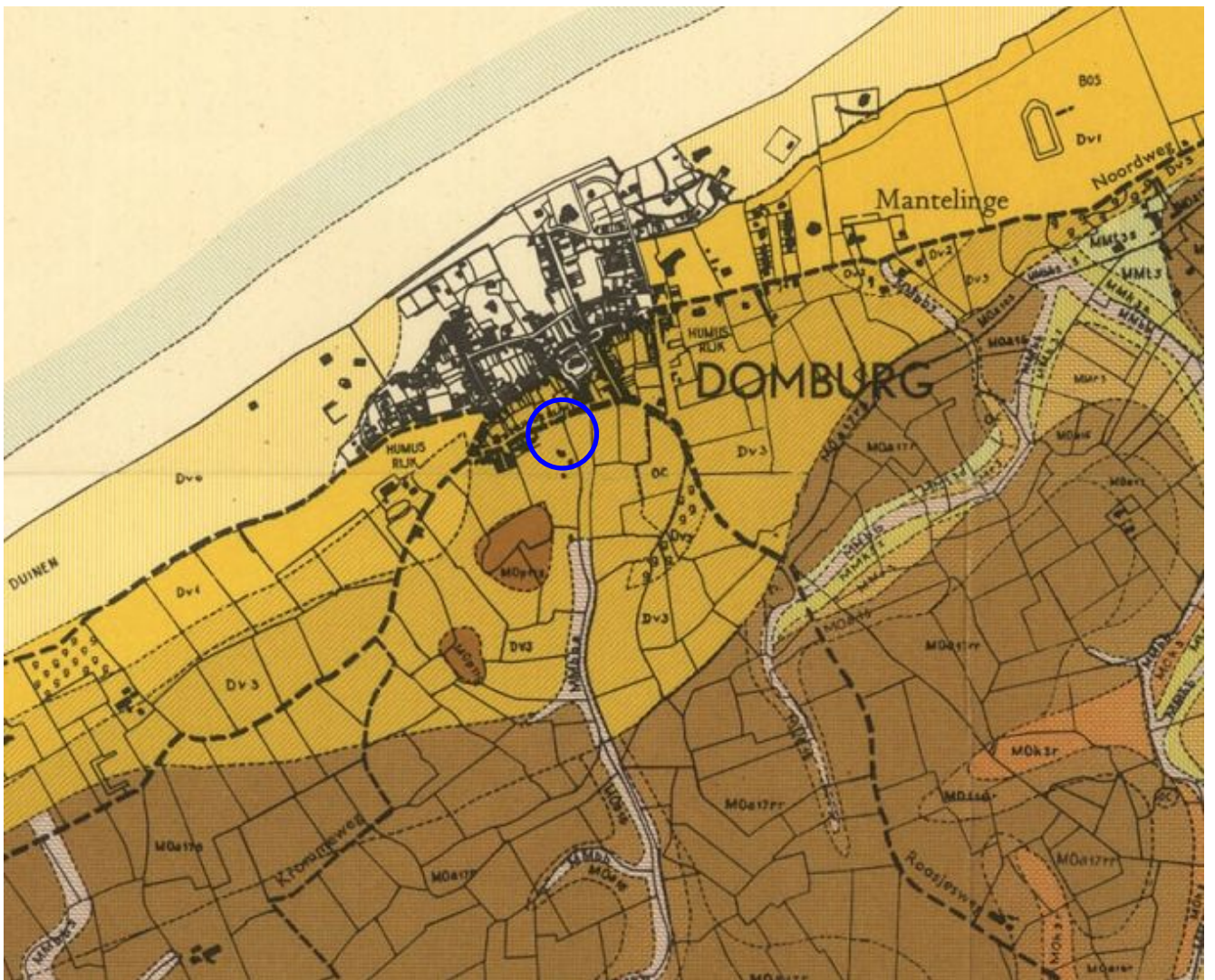

N

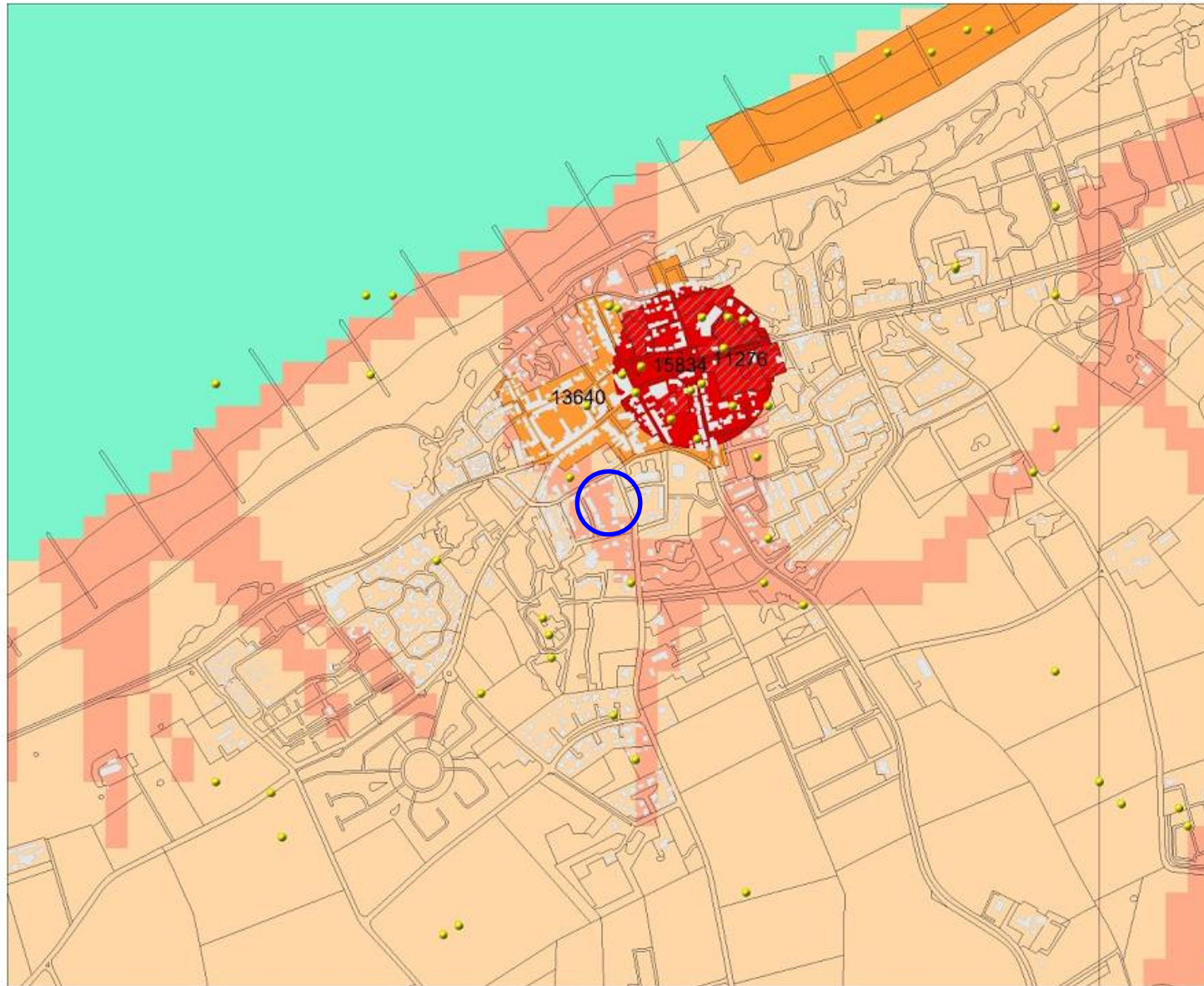
Archis2

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
 Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
 Waterschap

Afbeelding 5 Uitsnede van de bodemkaart uit 1947 van de onderzoekslocatie (omcirkeld) en omgeving. Bron: Bennema en van der Meer, 1947.

25252 / 399760

22528 / 397535

Legenda

- WAARNEMINGEN
 - HUIZEN
 - TOP10 ((c)TDN)
- MONUMENTEN**
- archeologische betekenis
 - archeologische waarde
 - hoge archeologische waarde
 - zeer hoge archeologische waarde
 - zeer hoge arch waarde, beschermd
- IKAW**
- zeer lage trefkans
 - lage trefkans
 - middelhoge trefkans
 - hoge trefkans
 - lage trefkans (water)
 - middelhoge trefkans (water)
 - hoge trefkans (water)
 - water
 - niet gekarteerd

0 500 m

N

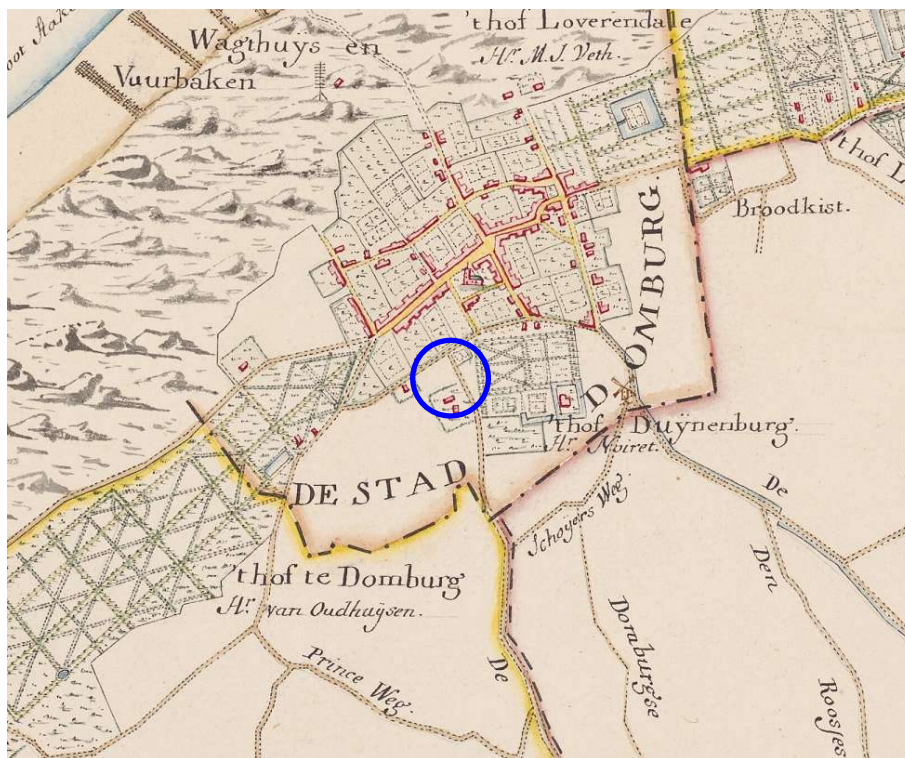

Archis2

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
 Afdeling van Oudwets, Cultureel en
 Waterschap

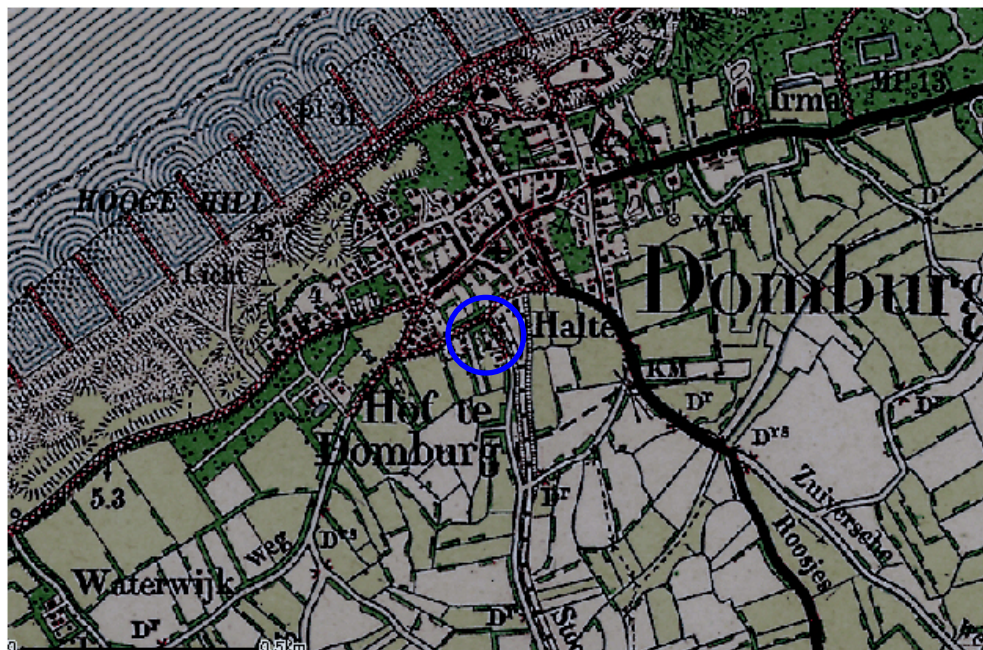
Afbeelding 7 Een deel van de onderzoekslokatie (omcirkeld) op een kadastrale kaart uit het begin van de 19e eeuw. Bron: www.watwaswaar.nl.

Afbeelding 8 De onderzoekslokatie (omcirkeld) op topografische kaart uit het begin van de 20e eeuw. Bron: www.kich.nl.

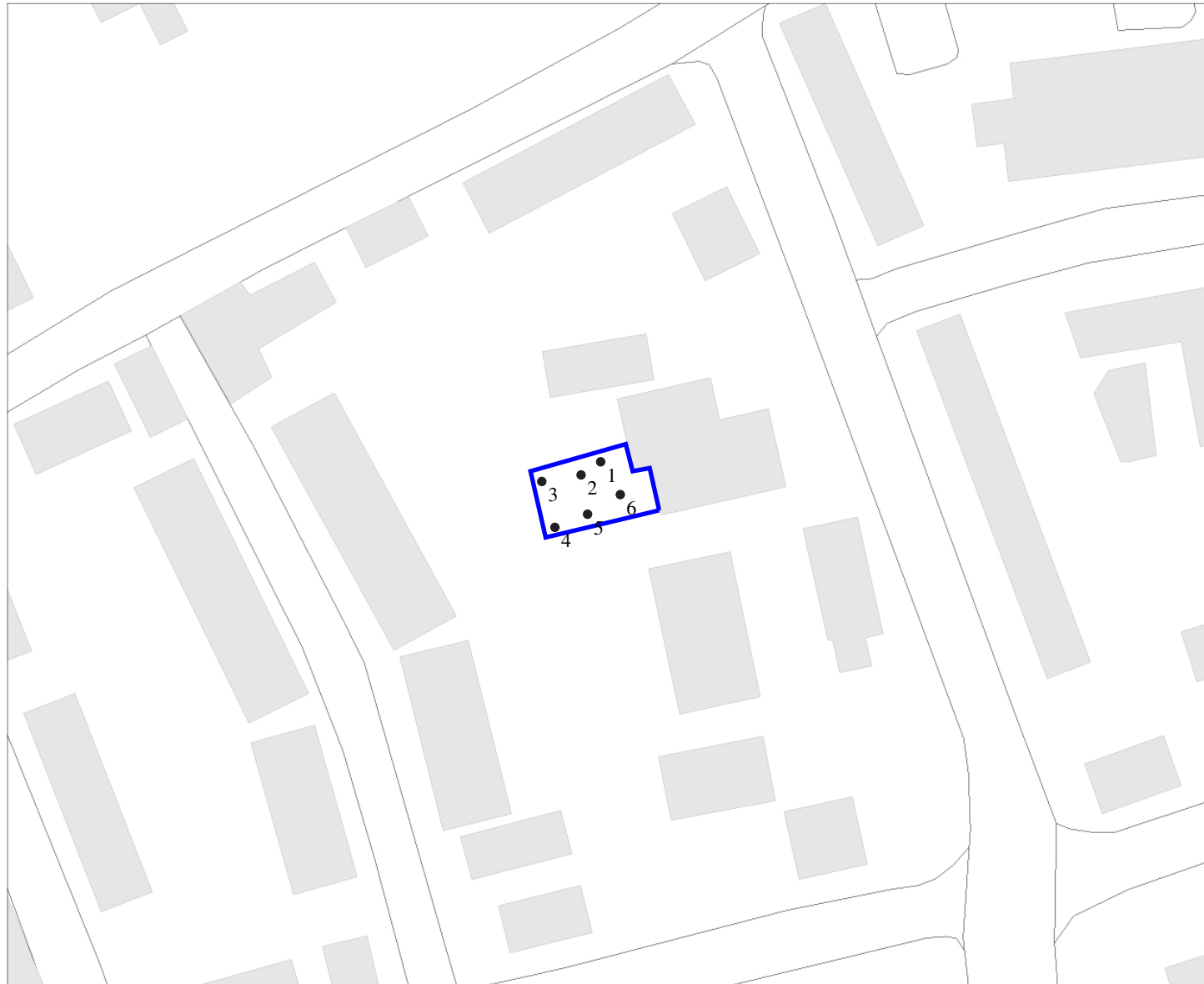

Afbeelding 9 Een deel van de onderzoekslokatie (omcirkeld) op een topografische kaart uit het begin van de 19e eeuw. Bron: www.watwaswaar.nl.

Afbeelding 10 De onderzoekslokatie (omcirkeld) op topografische kaart uit het begin van de 20e eeuw. Bron: www.kich.nl.

23979 / 398705

Legenda

- HUIZEN
- TOP10 ((c)TDN)
- Onderzoekslocatie
- 1 Boring

Archis2

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

23795 / 398555

Afbeelding 11 De onderzoekslocatie en ligging van de boorpunten.

Bijlage 1 Boorstaten

De volgende afkortingen worden in de boorstaten gebruikt.

grondsoort (onderdeel lithologie)		s3	sterk siltig
K	klei	z1	zwak zandig
PUI	puin	z3	sterk zandig
V	veen		
Z	zand		
		grind (onderdeel van lithologie)	
		g3	sterk grindig
bijmengsel (onderdeel lithologie)			
km	mineraalarm		humus (onderdeel lithologie)
kx	kleiig (ARC-code)	h1	zwak humeus
s1	zwak siltig		
s2	matig siltig		

boring 1 RD-X: 23.886. RD-Y: 398.635. Maaiveld: 1,60. Boormethode: edelmanboring.

diepte lithologie	kleur	grens	
50 Zkxg3	grijs	scherp	Archeologische indicatoren: puin. Bodemkundige interpretaties: vergraven.
110 Kz3	donker grijs	scherp	Archeologische indicatoren: puin. Bodemkundige interpretaties: vergraven.
140 Ks3	grijs	geleidelijk	Laagtrends: zandig aan de basis.
170 Zs1	donker grijs	scherp	Kalkgehalte: kalkloos.
285 Ks3	donker grijs	geleidelijk	Kalkgehalte: kalkrijk. Plantenresten: weinig. Opmerkingen: zandige bijmenging, enkele zandlaag.
300 Ks2h1	bruingrijs	scherp	
350 Vkm	bruin	scherp	
400 Ks3	grijs	beëindigd	Plantenresten: weinig. Opmerkingen: riet.

boring 2 RD-X: 23.883. RD-Y: 398.633. Maaiveld: 1,60. Boormethode: edelmanboring.

diepte lithologie	kleur	grens	
40 PUIz1	oranjegrijs	scherp	Archeologische indicatoren: puin. Bodemkundige interpretaties: vergraven.
80 Kz3	zwartgrijs	scherp	Kalkgehalte: kalkloos. Zandmediaanklasse: matig fijn. Zand sortering: goed.
165 Zs1	grijs	scherp	Vlekken: licht gevlekt, groen. Sublagen: zandlagen. Plantenresten: weinig.
300 Ks3	grijs	geleidelijk	Schelpmateriaal: weinig. Opmerkingen: iets zandige bijmenging, erosieve grens.
330 Vkm	bruin	scherp	Opmerkingen: riet.
380 Ks3	grijs	beëindigd	Sublagen: zandlagen. Plantenresten: spoor.

boring 3 RD-X: 23.877. RD-Y: 398.632. Maaiveld: 1,60. Boormethode: edelmanboring.

diepte lithologie	kleur	grens	
40 PUIz1	oranjegrijs	scherp	Archeologische indicatoren: puin. Bodemkundige interpretaties: vergraven.
210 Kz3	zwartgrijs	scherp	Opmerkingen: vensterglas op 120.
275 Ks2	grijs	scherp	Vlekken: licht gevlekt, licht grijs. Sublagen: zandlagen. Laagtrends: humeus aan de basis. Opmerkingen: veenbrokjes.
345 Vkm	bruin	scherp	
380 Ks3	grijs	beëindigd	Plantenresten: weinig. Opmerkingen: riet.

boring 4 RD-X: 23.879. RD-Y: 398.625. Maaiveld: 1,60. Boormethode: edelmanboring.

<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>	
45 PUIz1	grijs	scherp	
185 Kz3	donker bruingrijs	scherp	<i>Archeologische indicatoren:</i> puin. <i>Bodemkundige interpretaties:</i> vergraven.
200 Zs1	grijs	scherp	
275 Ks3	grijs	scherp	<i>Plantenresten:</i> weinig.
295 Vkm	zwartbruin	geleidelijk	
320 Vkm	bruin	scherp	
370 Ks3	grijs	beëindigd	<i>Sublagen:</i> zandlagen. <i>Plantenresten:</i> spoor.

boring 5 RD-X: 23.885. RD-Y: 398.630. Maaiveld: 1,60. Boormethode: edelmanboring.

<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>	
45 PUIz1	oranjegrijs	scherp	
95 Kz3	donker grijs	scherp	<i>Archeologische indicatoren:</i> puin. <i>Bodemkundige interpretaties:</i> vergraven.
150 Zs1	grijs	scherp	
180 Ks3	grijs	geleidelijk	
200 Ks2	donker grijs	geleidelijk	
300 Ks3	bruingrijs	scherp	<i>Plantenresten:</i> weinig. <i>Opmerkingen:</i> verslagen veenbandjes, erosieve grens.
330 Vkm	bruin	scherp	
380 Ks3	grijs	beëindigd	<i>Sublagen:</i> zandlagen.

boring 6 RD-X: 23.889. RD-Y: 398.630. Maaiveld: 1,60. Boormethode: edelmanboring.

<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>	
50 PUIz1	oranjegrijs	scherp	
90 Kz3	donker grijs	scherp	<i>Archeologische indicatoren:</i> puin. <i>Bodemkundige interpretaties:</i> vergraven.
150 Zs1	geelgrijs	scherp	
190 Ks2	grijs	geleidelijk	<i>Vlekken:</i> sterk gevlekt, zwart.
300 Ks3	grijs	scherp	<i>Sublagen:</i> zandlagen. <i>Opmerkingen:</i> humeuze bandjes.
330 Vkm	zwartbruin	scherp	
350 Vkm	bruin	scherp	
400 Ks3	grijs	beëindigd	<i>Plantenresten:</i> weinig. <i>Opmerkingen:</i> riet.

Bijlage 2 Een overzicht van geologische (chronostratigrafische) en archeologische periodes. Door: A.J. Wullink. Gebaseerd op: Brandt et al. 1992; De Mulder et al. 2003; Berendsen 2004.